

- Bont, C. de, 1991. Het historisch-geografische gezicht van het Nedersticht. DLO Staring Centrum Rapport 133.
- Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1991. Pilze der Schweiz. Band 3. Röhrlinge und Blätterpilze, 1. Teil. Luzern.
- Centraal bureau voor de statistiek, 1993. Botanisch Basisregister. Voorburg/Heerlen.
- Deutsche Gesellschaft für Mykologie e.V. & Naturschutzbund Deutschland e.V., 1992. Rote Liste der gefährdeten Großpilze in Deutschland.
- Hansen, L. & H. Knudsen (eds), 1992. Nordic Macromycetes Vol. 2. Copenhagen.
- Jahn, H., 1986. Der 'Satanspilzhang' bei Glesse (Ottenstein), Süd-Niedersachsen. Zur Pilzvegetation des Seggen-Hangbuchenwaldes im Weserlans und außerhalb. Westf. Pilzbr. 10-11: 289-351.
- Jansen, M., 1990. Standplaatsfactoren, een abiotisch onderzoek ten behoeve van een mycorrhiza-inventarisatie. Rapport + bijlagen. Prov. Utrecht.
- Keizer, P.J., 1993. The ecology of macromycetes in roadside verges planted with trees. Proefschrift Landbouwwuniversiteit Wageningen.
- Kriegelsteiner, G.J., 1992. Verbreitungsatlas der Großpilze Deutschlands (West). Band 1: Ständerpilze Teil B: Blätterpilze. Stuttgart.
- Kühner, R. & H. Romagnesi, 1953. Flore analytique des champignons supérieurs. Paris.
- Kromme Rijn project, 1974. Het Kromme Rijn-landschap, een ecologische visie. Stichting Natuur en Milieu. Amsterdam.
- Provincie Utrecht, 1994. Soortenbeleid Flora. 'Oranje' lijst, lijst van aandachtsoorten, lijst van prioritaire soorten. RMI-bericht nr. 22.
- Reijnders, A.F.M., 1976. Over enige waarnemingen betreffende soort en populatie bij de Agaricales. Pharmaceutisch Weekblad 111 (52-53): 1-7.
- Veerkamp, M.T., P.J. Keizer & E. van den Dool, 1994. Kleibospaddestoelen I. Geografische verspreiding. Coolia 37: 136-145.
- Vesterholt, J., 1991. Knold-sløfhatte (*Cortinarius* underslægt *Phlegmacium*) som indikatorarter for en type værdifulde løvskovslokaliteter. Svampe 24: 27-48.

Coolia 38: 68 - 70. 1995.

PAS OP DONKERE ELFENSCHERMPJES!

Roeland Sullock Enzlin, Timorstraat 30a, 9715 LG Groningen.

The first find of *Mycena diosma* in the Netherlands is described. The find was made in a *Picea* wood on moderately nutrient-rich sand, whereas other finds of this species in Germany were made in *Fagus* woods on calcareous or loamy soils. *Mycena diosma* resembles *M. pura* but differs in the dark violet lamellae and the form of the pileus with a raised concentric zone. Microscopically *Mycena diosma* and *M. pura* are identical. Brief descriptions of the other members of the *pura* group are given.

Er zijn van die mensen die bepaalde paddestoelen nooit leren kennen. Zelf heb ik bijvoorbeeld de grootste moeite met het onthouden van Trechterzwammen (*Clitocybe*). Zo

overkwam het mij dat ene P. te S. voor de zoveelste keer met een Elfenschermppje (*Mycena pura*) aan kwam zetten. Nu is het waar dat het Elfenschermppje erg variabel is. Er zijn niet voor niets een groot aantal synoniemen, variëteiten en forma's van bekend. Zoveel zelfs, dat je je gaat afvragen of het nog wel zinvol is, dat er nog zoveel forma's over zijn (Maas Geesteranus, 1992).

Wat opviel aan het bundeltje zwammen waren de 'gekookte rodekool'-kleurige lamellen en de concentrische verhoging in de hoed. Dit beeld kende ik van een plaatje uit 'Pilze der Schweiz' (Breitenbach & Kränzlin, 1991: 268-269) en zo werd de collectie herkend als *Mycena diosma*, nieuw voor Nederland. De paddestoel is in 1982 door Krieglsteiner en Schwöbel (1982) beschreven en is helaas in de meeste paddestoelenboeken nog niet te vinden. De vondst is gecontroleerd en bevestigd door de heer Maas Geesteranus.

Mycena diosma is bekend uit verschillende Europese landen (Zweden, Duitsland, Zwitserland, Roemenië), maar wordt mogelijk over het hoofd gezien. Maas Geesteranus schrijft dat *M. pura* (in brede zin) zó algemeen en variabel is, dat (vrijwel) niemand er meer op let.

***Mycena diosma* Krieglsteiner & Schwöbel.**

Hoed 7-23 mm, 5-10 mm hoog, breed klokvormig tot breed conisch, uiteindelijk licht gewelfd-uitgespreid, met brede "platte" umbo en concentrische verhoging op $\pm 1/3$ van de straal vanaf de hoedrand, onregelmatig gevormd; oppervlak heel fijn onregelmatig gerimpeld (droogteverschijnsel?); rand vrijwel gaaf, licht gekarteld, tot $1/3$ van de straal doorschijnend gestreept; sterk hygrofaan, vers paars tot donker paars, droog grauw bruinig violet tot gelig violet in het centrum, naar de rand toe meer paars blijvend; vlees bruinpaarsig.

Lamellen 22-28, met 2-4 tussenlamellen, 2-4(-5) mm hoog, met normale dikte, vrij stevig, tamelijk dicht opeen, weinig vertakt, soms zijdelings verbonden, licht buikig, vrij smal aangehecht; snede kleurloos, fijn gewimperd; vlak donkerviolet (bijna als hoed), kleur van verse Rodekoolzwam (*Laccaria amethystina*).

Steel 35-60 x 3-4 mm, licht gebogen, enigszins afgeplat, naar de basis toe iets versmallend, met tamelijk grote centrale holte; oppervlak glad, onderste helft met verspreide wittige vezels, basis wittig donzig en met geelwitte, dunne myceliumstrengen; kleur donkerpaars, later meer bruinpaars, naar de basis toe iets oplekend; vlees paarsig.

Geur van heel exemplaar fris, niet echt radijsachtig; smaak radijsachtig.

Datum en vindplaats: 9 oktober 1994, recreatiegebied 'Het Pagedal', Stadskanaal, prov. Groningen; kilometerhok 13-41-21 (Am. coörd. 261/558).

Oecologie: enkele exemplaren in een bundeltje groeiend in naaldenstrooisel in een sparrenbos op matig voedselrijk zand.

Collectie 982.216-963 (L).

Opmerkingen

De vondst uit Stadskanaal is, wat de standplaats betreft, niet in overeenstemming met literatuuropgaven. Maas Geesteranus (1992) meldt dat *M. diosma* vooral groeit in beukenbossen op kalkhoudende of lemige bodem. Pázmány & László (1988) melden vondsten in Roemenië uit een eiken-haagbeukenbos en een dennenbos.

Microscopisch gezien lijken *M. diosma* en *M. pura* sterk op elkaar en zijn er geen essentiële verschillen aan te wijzen. Voor het onderscheid tussen beide soorten is men dan ook geheel aangewezen op macroscopische kenmerken. Maar pas op de andere Nederlandse leden uit de *pura*-groep. Zie het korte overzicht.

M. pura

Kleur vruchtlichaam zeer variabel, maar de lamellen zijn **altijd** licht gekleurd en smal aangehecht. Steeds met een (sterke) radijsgeur. Sporen amyloïd. Pleurocystiden aanwezig. Overal algemeen tot zeer algemeen.

M. diosma

Een *M. pura* met donkere lamellen, een hoed met enkele concentrische ringen en een frisse, niet radijsachtige geur. Sporen amyloïd. Pleurocystiden aanwezig. Zeer zeldzaam, maar mogelijk over het hoofd gezien.

M. rosea

Een groot uitgevallen *M. pura*: hoed fraai roze, tot 60 mm; steel wit, tot 200 mm lang; lamellen licht gekleurd en vrij smal aangehecht. Sporen amyloïd. Pleurocystiden aanwezig. Op grond van chemische verschillen als aparte soort onderscheiden. Zeldzaam in voornamelijk de duinen.

M. pelianthina

Een soort met relatief donker gekleurde, vrij smal aangehechte lamellen met een donker purperen tot bijna zwarte snede. Sporen amyloïd. Pleurocystiden aanwezig; pleuro- en cheilocystiden met purperbruine inhoud. Zeldzaam in voornamelijk de duinen.

M. pearsoniana

Lamellen vrij donker, breed aangehecht tot aflopend. Sporen niet amyloïd. Géén pleurocystiden. Overal vrij zeldzaam.

Voor gedetailleerde beschrijvingen verwijs ik naar Maas Geesteranus (1992) en Krieglsteiner & Schwöbel (1982). Met dank aan Henk Pras en de heer Maas Geesteranus.

LITERATUUR

- Breitenbach, J. & F. Kränzlin, 1991. Pilze der Schweiz Band 3. Röhrlinge und Blätterpilze I. Luzern.
- Maas Geesteranus, R.A., 1992. Mycenas of the Northern Hemisphere II. Conspectus of the Mycenas of the Northern Hemisphere. KNAW, Amsterdam.
- Krieglsteiner, G.J. & H. Schwöbel (1982). *Mycena diosma* spec. nov. und der *Mycena pura*-Formenkreis in Mitteleuropa. Z. Mykol. 48: 25-34.
- Pázmány, D. & K. László, 1988. Seltene Pilze aus Rumänien. V. Mitt.bl. Arbeitsgem. Pilzk. Niederrhein 6: 37-45.